

A JUSTITIA ET PAX BIZOTTSÁGOK
EURÓPAI KONFERENCIÁJÁNAK
NYILATKOZATA

**ALAMIZSNA HELYETT
IGAZSÁGOSSÁGOT!**

*avagy,
hogyan kell megváltoztatnunk a világkereskedelmet, ha komolyan vissza akarjuk szorítani
a szegénységet*

Copyright:
Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Iustitia et Pax Bizottsága
H-1053 Budapest, Papnövelde u. 7.
Tel.: +36 1 483 1947
Fax: +36 1 483 1948
E-mail: justitia@mail.inext.hu

A JUSTITIA ET PAX BIZOTTSÁGOK
EURÓPAI KONFERENCIÁJÁNAK
NYILATKOZATA

**ALAMIZSNA HELYETT
IGAZSÁGOSSÁGOT!**

avagy,

hogyan kell megváltoztatnunk a világkereskedelmet, ha komolyan vissza akarjuk szorítani a szegénységet

A sok évtizedes fejlesztési programok elalenére a világméretű szegénység csak kis mértékben csökkent. Még továbbra is több mint egy milliárd ember él mélyszegénységben, ami azt jelenti, hogy kevesebb, mint egy dollárból kell megélniük naponta. A legsúlyosabb a helyzet Dél-Ázsiában és Közép-Afrika Szaharától délre eső részeiben, ahol a szegénység megrekedt egy nagyon magas szinten, vagy még ráadásul tovább nőtt. A szegénység okai és a következményei igen sokszerteágzóak. A szegénység azt jelenti, hogy az emberek alapvető szükségleteiket egyáltalán nem, vagy csak hiányosan tudják kielégíteni. Az emberek éheznek, alultápláltak, betegségekben szenvednek, és emberhez méltatlan szegénynegyedekben kell élniük, munkanélküliek, vagy alulfizetettek.

De a szegénység nem csupán a jövedelem hiányát jelenti. A Populorum Progressio pápai enciklika 1967-es megjelenése óta az Egyház társadalmi tanítása hangsúlyozza, hogy a szegénységhez gyakran olyan következmények is társulnak, mint a társadalmi kirekesztődés, az alapvető szociális szükségletekhez – mint például az orvosi ellátáshoz vagy az oktatáshoz – való elégtelen hozzáférés, a művelődési lehetőségeknek és a jogbiztonságnak, valamint a politikai dön-

téshozatalban való részvételhez szükséges feltételeknek a hiánya. Ezért a fejlődés céljait soha nem szabad csupán a gazdasági növekedésre leszűkíteni, bármennyire nélkülözhetetlen és alapvető is a növekedés. „Az igazi fejlődésnek átfogónak kell lennie.” (PP 14) és támogatnia kell az egyén és az egész emberiség gazdasági, politikai, szociális és kulturális fejlődését. Ez nem jelent se többet, se kevesebbet, mint azt, hogy magunkat az emberiség családja részének tekintjük. Mindnyájunk élete kölcsönhatásban van mások életével. Emberi méltóságunk próbaköve, hogy eltűrünk-e olyan körülményeket, melyek megcsúfolják az ember istenképűségét. Ez nem technikai, vagy társadalomtechnikai kérdés. Ez alapvetően az emberi kultúra kérdése.

1.

*Millenniumi fejlesztési célok
– a fejlődés átfogó tervezete*

A fejlődésnek ez az átfogó tervezete már a Millenniumi Fejlesztési Célokban is megfogalmazásra került, amit 2001 őszén az Egyesült Nemzetek Általános Közgyűlése terjesztett elő, abból a célból, hogy az ENSZ Millenniumi Nyilatkozatának elveit konkrét formába öntse. A dokumentum legfőbb célja, a szegények és éhezők részarányát világszerte 2015-ig a felére csökkenteni (1990-hez viszonyítva). Az országok elkötelezték magukat, hogy ezt a célt megvalósítsák.

A Millenniumi Fejlesztési Célok dokumentuma a nemzetközi fejlesztési politikákat egy közös és kötelező keretszabályozásba rendezi, továbbá nyolc mérhető – és ezáltal összehasonlítható célt tartalmaz. Ezek a súlyos szegénység és az éhezés megszüntetésén kívül, az iskolai képzés és az orvosi ellátás könnyebb elérhetőségére, a nemek egyenlőségének előmozdítására és az ökológiai egyensúly biztosítására összponto-

sítanak, valamint létrehoznak egy világméretű együttműködést tartalmazó rendszert a fejlődés elősegítésére. Most, hogy a megszábotott időnek már a fele eltelt, a félidei áttekintés kiábrándító volt. Néhány régióban ugyan a konkrét célokat illetően jelentős előrelépés történt, más régiók viszont alig mutattak valamiféle fejlődést, vagy helyzetük még rosszabbodott is. Összességében tehát arra számíthatunk, hogy a globálisan kitűzött célok messze nem fognak teljesülni, és még Ázsiában – ami pedig a leggyorsabban fejlődő térség – sincs jele annak, hogy az összes cél megvalósulna. Vajon mi ennek az oka?

2.

A belső fejlődés, mint a szegénység visszaszorításának alapja, ami egyben magában foglalja a szegények kezdeményezéseit is

Újra felmerül a kérdés tehát, hogy vajon mi a szegénység elleni hatékony küzdelem alkalmas módszere. Az elmúlt évtizedek fejlődéspolitikai tapasztalatai megmutatták, hogy a szegénység nem csökkenthető belső folyamatos fejlődés nélkül, amely mind a jó kormányzást, mind pedig a szükséges foglalkoztatási hatásokkal járó hatékony növekedést magában foglalja. A fejlődés alapjait elsősorban maguknak az országoknak kell lerakni. Következésképpen, minden egyes kormány és társadalom közvetlen felelősséget visel a szegénység visszaszorításáért, amint már azt a Populorum Progressio is kijelentette (PP 77.) Ennek előfeltétele, hogy az érintett emberek legyenek a fejlődés kiindulópontjai, hordozói és céljai. Ez egy olyan etikai követelmény, ami közvetlenül az emberi méltóságból származik, és egyben a fenntartható fejlődés lényegi előfeltétele is. Ennek megfelelően a fejlődéspolitikai stratégiának mindig a szegények valós szükségleteiből kell kiindulnia, és a szegények önszorgító képességét az „alulról jövő fejlődés” értelmében elő kell segítenie. Az a tény, hogy Mohammed

Yunus, a Grameen Bank alapítója kapta a Nobel békedíjat, biztató jel ezen az úton. Mindazonáltal ki kell mondani, hogy a szegények ma még nincsenek eléggé bevonva a szegénység visszaszorításáért vívott harcba.

3.

A gazdag országok felelőssége egy fejlődésközpontú gazdasági világrendért – Különbség van az ígéretések és a változás között

A hogy a szegény országok közvetlen részvétele nélkülözhetetlen a szegénység visszaszorításához, ugyanúgy naiv és felelőtlen dolog lenne a felelősség terhére egyedül az ő vállukra rakni. Egy ország fejlődését mindig a szerteágazó nemzetközi kapcsolatok és függések láncolatában kell szemlélni. Ez különösen is igaz a globalizáció korában. Erre utal a Millenniumi Fejlesztési Célok nyolcadik pontja is, ami célul tűzte ki, hogy a fejlődés érdekében globális partnerséget hozzanak létre. Ez azt jelenti: elvárják a gazdag országoktól, hogy vállaljanak felelősséget és tegyenek lépéseket a világméretű szegénység visszaszorítására.

3.1.

Segélyezés

A közérdeklődés homlokterében többnyire az ipari országok azon kötelezettsége áll, hogy a fejlődő országokba irányuló segélyeiket növeljék. Ez bizonyára szükséges és fontos lépés. Azonban az „alulról jövő fejlődés” elvének megfelelően, ez a segítség csak kiegészítő természetű lehet. Ráadásul szükséges, hogy megfelelő intézkedésekkel biztosítsák, hogy a forrásokat valóban a szegénység visszaszorítására használják fel. A fejlesztési segély nemcsak mennyiségben, hanem a minőségben is múlik. A fejlődést elősegítő együttműködésnek és segélyeknek támogatni kell a szegény országokat saját infrastruktúrájuk kiépítésében, ami alkalmassá

válí arra, hogy leküzdjék az alultápláltságot, az írástudatlanságot, az egészségügyi problémákat és a társadalmi kirekesztettséget. A hozzáférés azokhoz az eszközökhöz, melyek számolnak a szegények specifikus szükségleteivel, kezdve az orvosi ellátástól és oktatástól, a jogi tanácsadáson és a politikai életben való részvételi jogon keresztül egészen a mikrofinanszírozási szolgáltatásokig (pl. megtakarítás, biztosítás, hitel), megalapozzák az emberhez méltó életkörülményeket. Ugyanakkor előfeltételei és kiindulópontjai is az önfenntartó fejlődésnek és a foglalkoztatás nagymértékű növekedését eredményezik. A fejlődés csak az érintett emberekkel és általuk valósulhat meg, ha e tekintetben a gazdaság- és szociálpolitika kölcsönösen kiegészítik egymást.

3.2.

Szerkezeti változások

Akárhogy is, ma a nemzeti szintű fejlődésbarát politika mozgásterét a globális, különösen is a gazdasági függések szűkítik be. A világkereskedelmi rendszert, illetve olyan jelentős szervezeteket, mint a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) vagy a Nemzetközi Valutaalap (IMF) lényegében ellenőrzik az ipari országok és azok kormányai. Amennyiben ezek demokratikusan választott kormányok, úgy a gazdag országokban élő emberek is felelősek a világgazdaság szerkezetének feltételeiért. A szubszidiaritás elve etikai vezérelvként szolgál ezeknek a szerkezeti feltételeknek a kialakulásához. Ebben benne foglaltatik a részvételi jog és az a kötelesség, hogy segítsünk az érintetteknek abban, hogy magukon segíthessenek. Ezek a szempontok iránymutatásul szolgálnak, melyeknek megfelelően kell intézményesíteni vagy nevesíteni a hatásköröket.

Avilággazdasági rendnek szükséges mozgásteret kell biztosítani a szegény országok számára a független fejlődéshez, de ugyanakkor támogatásukra egy közrendszer kell kialakítani. Ilyen például a szabályozott és kiszámítható világkereskedelmi rend, ami a legkevésbé fejlett országok szükségleteinek is eleget tesz. Ez egyebek mellett magában foglalja a pénzügyi és technikai együttműködést a szegény országokkal, valamint önálló kezdeményezéseik hatékony támogatását, aminek segítségével megalapozhatják független fejlődésüket. Ebből fakadó követelmény, hogy a segélynyújtó országok a fejlődést célzó együttműködésüket következetesen összehangolják a saját fejlődésbarát reformtörekvéseikkel a globális gazdaságon belül. Ha a politikailag népszerű segélyezés nem jár együtt a szerkezet alapvető átalakításával, akkor a gazdag országok fejlődést elősegítő támogatása pusztán alamizsna, és eltakarja a szegények megsegítését célzó reformok kudarcait. A cél az, hogy a szegények és a gazdagok asztalukat egymással, mint egyenlők osszák meg, nem pedig, hogy a szegények csak a gazdagok asztaláról lehulló morzsákból részesüljenek. A látszat-segítség, amit azért teszünk, hogy megnyugtassuk az érintett népeket, nem segítség.

4.

A WTO kritikus áttekintése – realitás az igazságosság szemszögéből

Mit kell tudni a világkereskedelmi rend jelenlegi helyzetéről? A WTO 1995-ös megalapítása jelentette a világkereskedelmi rend legígéretesebb reformját évtizedek óta, különösen azért, mivel a keretet teremtett az egész világkereskedelem számára. Összehasonlítva elődjével a GATT-tal (az Általános Vámtarifá- és Kereskedelmi Egyezmény-nel), a WTO egyezményeket lényegesen új területekre terjesztették ki, mint például a mezőgazdasági áruk kereskedelme és

a szolgáltatások kereskedelme, valamint a szellemi tulajdon védelme. Ezenkívül sok intézményi szintű finomhangolást is végeztek, mint például a Vitarendezési Testület felállítása. Ez tényleges előrelépés volt, mivel így a világkereskedelem számára kötelező érvényű szabályokban állapodtak meg. Azonban a szegény országok sok sürgető gondja megoldatlan maradt, sőt még súlyosbodott is. A világkereskedelem jelenlegi struktúrája egyáltalán nem felel meg az igazságos fejlődés követelményének.

Az Egyház társadalmi tanítása a Populorum Progressio óta hangsúlyozza, hogy mennyire fontos éppen a világgazdaság összefüggéseiben együtt előmozdítani a fejlődést és az igazságosságot. A fejlődési igazságosság levezetett kritériuma kettős normatív jelentéssel bír: az inkább instrumentális vagy funkcionális értelemben elvárható, hogy a nemzeti és a nemzetközi gazdasági rend ne gátolja a fejlődés folyamatát, hanem inkább segítse elő azt, amennyire lehetséges. Inkább etikai nézőpontból tekintve, a gazdasági rend különböző, egymást kölcsönösen kiegészítő dimenzióinak meg kell felelniük az igazságosság követelményeinek.

Súlyos, igazságosságot érintő problémák jelennek meg a csereigazságosság elvével kapcsolatosan, amely szerint a világgazdasági keretfeltételeknek igazságos gazdasági cserét kellene biztosítaniuk. A gyenge piaci szereplők saját teljesítményükhöz mérten rászorulnak a javak nemzetközi cseréjének makroökonómiai prosperitási eredményeiből származó segélyekre. Mindamellet a jelenlegi gyakorlat a szegény országokat néhány érzékeny területen hátrányosan érinti. Példának okáért az ipari országok folyamatosan magas szinten tartott agrárszubvenciója eltorzítja a nemzetközi mezőgazdasági kereskedelmet. Ez nemcsak korlátozza a szegény országok eladási esélyeit, amelyek képtelenek

lépést tartani a szubvenció versenyben, hanem saját szükségleteiket biztosító mezőgazdasági termelésüket is veszélyezteti. Mindezek után a szegény országoknak szélesebbre kellett nyitni piacaikat. Emiatt közülük jó néhányat elárasztanak az ipari országokból származó mezőgazdasági termékekkel, melyek árai - éppen a szubvenció miatt - a helyi termékek költségeinél alacsonyabbak. Emiatt számos szegény országban önálló mezőgazdasági termelő egységek mennek tönkre, aminek következtében egyre több szegény országnak nagyobb az élelmiszer-behozatala, mint a kivitele, jóllehet a gazdasági szerkezetük még mindig elsősorban a mezőgazdaságra épül.

Aközigazgatási struktúrákban érvényesülő igazságosság nagyban függ attól, hogy hogyan jönnek létre az igazgatáspolitikai keretfeltételek, és ki dönti el, hogy az adott időpontban mikor, milyen szabályok legyenek érvényesek, vagy veszítsék hatályukat. Az eljárási igazságosság elve döntő jelentőséggel bír. A WTO-n belüli tanácskozási- és döntéshozatali folyamatnak mindazonáltal egy nyilvánvalóan gyenge pontja, hogy a mindenki részéről megkívánt egyetértés a valóságban gyakran a csekély számú befolyásos országok közötti megegyezés elérésére korlátozódik. Ez pedig nem utolsó sorban a gyengébb országok személyi és anyagi feltételeinek hiánya miatt következik be, mivel ezek valószínűleg nincsenek abban a helyzetben, hogy a számos, a WTO-ban párhuzamosan működő alkucsoportok munkájába bekapcsolódjanak, a bonyolult tárgyalási anyagot áttekinthessék, és megalapozott állásfoglalást terjesszenek elő. Az erősebb országok jól felkészült tárgyalóköldöttségei közötti informális megállapodások határozzák meg gyakran a tárgyalási- és döntéshozatali folyamatot.

Ezeket az igazságosságot érintő hiányosságokat már több mint 40 évvel ezelőtt körvonalazta a prófétai hangvétellű *Populorum Progressio* enciklika. Utalva arra, amit a *Rerum Novarum* szociális körlevél már az igazságos munkaszerződésekről mondott, VI. Pál hangsúlyozta, hogy a nemzetközi szerződések és kereskedelmi megállapodások még nem lesznek igazságosak attól, hogy két szabad partner egyetértésével jöttek létre. Amikor a felek nagyon egyenlőtlen pozícióban vannak, mint ez Észak-Dél viszonylatában gyakran előfordul, igazságtalan megállapodások születhetnek (PP 59). Ez ma is érvényes, különösen akkor, amikor a nemzetközi szerződések nyilvánvalóan korlátozzák a szegény országok önálló fejlődés előmozdítására és a szegénység visszaszorítására irányuló képességét. Fontos mérce itt a disztributív (osztó) igazságosság elve, mely szerint az alapvető emberi szükségletek kielégítésének mindig elsőbbséget kell élveznie. Ebben a tekintetben problematikus a szellemi alkotások jogának kereskedelmi összefüggéseivel kapcsolatos WTO-egyezmény (TRIPS) és a szellemi alkotások védelmének jóváhagyott kiterjesztése azokra a területekre, melyek a szegények megmaradásához létfontossággal bírnak. Így a TRIPS szerint a vetőmagokra szabadalmat vagy fajtavédelmet kell kérni, ami számos joggyakorlattal ellenkezik. Ebben mindenekelőtt a vetőmag- és élelmiszer előállító konszernek érdekeltek, melyek egyre növekvőbb mértékben uralják a kutatást ezen a területen. Az ő termékeik ugyanis egyre szélesebb körben terjednek, és kiszorítják a hagyományos fajtákat. Ez veszélyezteti a fejlődő országok mezőgazdaságból élő kistermelőinek élelemhez való jogát. Ők arra kényszerülnek, hogy a megtermelt gabona egy részét a következő évszakra vetőmagnak visszatartsák (gazdálkodók jogvédelme); közülük sokan ugyanis nem engedhetik meg maguknak a drága vetőmag megvásárlását, amire a fajtavédelmi törvény kötelezi őket.

A szegénység visszaszorítása elé jelentős akadályt gördít a Szolgáltatások Kereskedelméről szóló Általános WTO Egyezmény (GATS), melyet a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének liberalizációja végett léptettek életbe. Ezeknek a piacoknak a gyors megnyitása, ahogyan azt néhány iparosodott ország követelte, fejlődéspolitikai szempontból aggodalomra adhat okot. Különösen igaz ez a korábban főként állami kézben lévő olyan közérdekű szolgáltatásokra, mint a víz, energia, valamint az oktatási és egészségügyi ágazat. Félő, hogy ezeknek a területeknek a magánosításával az ellátási nehézségek növekedhetnek a népesség és az eldugott körzetek szegény csoportjainál, mivel itt a magán ellátórendszerek nyereség kilátása csekély. Ezeknek a problémáknak, különösen is a magánmonopóliumok lehetséges visszaéléseinek kiküszöböléséhez szükség van a verseny feltételeinek szabályozására, mellyel a helyi hatóságok sok országban nem képesek megbirkózni.

A világméretű gazdasági versenyben az esélyegyenlőség a szegény országok független fejlődésének másik fontos előfeltétele. Mivel sok szegény ország hiányos technológiai infrastruktúrával, gazdasági nehézségekkel, és intézményi hiányosságokkal, lényegében messze rosszabb alapfeltételekkel rendelkezik, azért etikai szempontból kívánatos a határozott idejű „pozitív diszkrimináció”, más szóval kedvező bánásmód az egyéni WTO előírásoknál. A kedvező és megkülönböztetett bánásmód minden formája, amely elvileg biztosított és alkalmazásra kerül a WTO-ban, csak akkor helyénvaló, ha tényleg a szegények javát szolgálja. Ez csak részben igaz azokra az intézkedésekre, melyeket a WTO ebben a vonatkozásban eddig hozott.

Világ gazdaság és világkereskedelem nem öncél, megítélése mindig attól függ, hogy mennyiben járul hozzá a szegénység és elmaradottság leküzdéséhez (vö. Centesimus Annus 34.) Ha valaki a világkereskedelem jelenlegi szerkezetét ezzel az elvárással veti össze, nem elégedhet meg az eredménnyel. Ez különösen a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) preambulumban lefektetett célra vonatkozik, nevezetesen a legkevesbé fejlett országok esélyeinek javítására, amit a 8. Millenniumi Fejlődési Cél is átvett, a fejlődést szolgáló globális partnerség érdekében. Ezen a téren különösen nagy az elvárások és a valóság közötti szakadék. Éppen ezért elengedhetetlen a WTO régóta ígért fejlődésbarát reformjainak beindítása, máskülönben az államok nemzetközi közössége nem lesz képes elérni a kitűzött célt, a szegénység visszaszorítását. Különösen is megkérdőjelezhető, hogy politikailag és gazdaságilag erős országok egyre inkább kétoldalú vagy regionális kereskedelmi szerződéseket kötnek, mert úgy vélik, hogy ezek jobban szolgálják érdekeiket, mint a WTO keretében létrejött megállapodások.

Ez a veszély fenyeget a „Regionális Gazdasági Partnerségi Megállapodás” kimunkálása esetében is, melyet az EU hetvennyolc afrikai, karibi és csendes óceáni társországgal (ACP országok) folytat, azzal a céllal, hogy az ACP megállapodásokat a WTO szerződésekkel harmonizálja. A „Regionális Gazdasági Partnerségi Megállapodás” meghirdetett célja a kereskedelmi korlátok megszüntetése és a kölcsönösségi alapú kereskedelem előmozdítása. Itt azonban sokkal jobban figyelembe kell venni a gyengébb partner egyenlőtlen alapfeltételeit. Emiatt nem szabad erőltetni az ACP országok minél előbbi piacnyitását

és nem kellene olyan témákról tárgyalni (pl. a befektetések védelme), melyek a Világkereskedelmi Szervezetben a fejlődő országok nyomására lekerültek a tárgyalási napirendről. Ez ugyanis nem csupán a megállapodások megbízhatóságának elvével ellenkezik, hanem a partnerség szellemével is.

Ez és számos más példa is bizonyítja, hogy éppen a szegényebb országok szorulnak rá egy megbízható és sokoldalú szabályozó rendszerre, mivel ez több lehetőséget biztosít számukra érdekeik megvédésére, mint a kétoldalú és a regionális szerződések. Ugyancsak szükség van megbízható intézményekre és eszközökre, hogy a világgazdasági integráció negatív hatásait, különösen a szegény országok esetében, hatékonyan korlátozni lehessen. Mivel a tisztességes és megbízható kereskedelmi világrenvél végül is minden érintettnek érdekében áll, ezért minden résztvevő országnak be kellene látnia, hogy érdemes a WTO-t továbbfejleszteni, és a most folyó tárgyalások során nagyobb együttműködési készséget tanúsítani. Ez különösen az ipari országokra vonatkozik, de a befolyásos feltörekvő országokra is, melyeknek növekvő befolyásukkal párhuzamosan nagyobb felelősséget kell viselniük az igazságos világkereskedelmi rendért.

Egy erőteljesebben fejlődésorientált Világkereskedelmi Szervezet érdekében, véleményünk szerint, a következő reformok elengedhetetlenek:

- A szegény országoknak nagyobb mozgásterre van szükségük, hogy a WTO egyes kötelezettségei alól – bizonyos feltételek mellett - kivonhassák magukat
- A szegény országokkal szembeni kivételes bánásmódról vonatkozó rendelkezéseket ebben az értelemben meg kell vizsgálni, tovább kell fejleszteni és hatékonyra kell tenni, hogy valóban a szegények javát

szolgálják. Az ipari országoknak pedig lépésről lépésre le kell bontaniuk „kiváltságait”, és különösképpen vissza kell szorítaniuk a világméretű agrárkereskedelem tartós torzulásait

- A gyengébb országokat kellő mértékben be kell vonni a WTO-n belüli tanácskozási és a döntéshozatali folyamatokba. Ehhez nekik tanácsadási támogatásra van szükségük. Nélkülözhetetlenek az eljárásjogi reformok, hogy a WTO Titkárság nagyobb hatáskört kapjon, hogy a nagyhatalmak közvetlen befolyásától függetlenebbül végezhesse munkáját.

- A világkereskedelemben az eddigieknél sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a szociális és az ökológiai elvárásokra. Ehhez azonban nincs szükség külön normák felállítására a WTO-ban, hanem a WTO-nak és tagjainak saját politikájuk számára mértékadónak kell tekinteni az olyan kötelező érvényű nemzetközi célkitűzéseket, mint az emberi jogok, az ILO által deklarált alapvető munka szabályok, a fenntartható fejlődésről szóló Riói Egyezmény, vagy az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Célok. Ez különösen a szellemi tulajdonjogok kiterjesztésére, valamint a szolgáltatások kereskedelmére vonatkozik. A fejlődő országokat a jövőben nem szabad arra kényszeríteni, hogy a vetőmagoknál szigorítsák a védelmi szabványokat és, hogy nyissák meg az érzékeny szolgáltatási piacaikat, különösen akkor, amikor közérdekű szolgáltatásokról van szó.

A WTO ilyen fejlődésorientált reformjaira ahhoz, hogy az egyes országokat alkalmasra tegyék a szegénység elleni küzdelemre. Ehhez további nemzetközi gazdasági refor-

mok kellenek, mindenekelőtt átfogó kezdeményezések a fejlődő országok adósságproblémájának kezelésére. Ezen a téren ugyan már történtek előrelépések, mégis a továbbra is fennálló adósságteher jelentősen beszűkíti az állami költségvetés mozgásterét a szegénység elleni küzdelemben. Sőt, mi több, ezek az országok gazdasági cselekvőképességükben korlátozottak. Ezért ebben a helyzetben nem segít az adósságszolgálat átütemezése, hanem azt olyan szintre kell mérsékelni, hogy a saját erőfeszítés hasznossá, a fejlődés pedig lehetővé váljon. Erre a problémára egyébként a Populorum Progressio már jóval az 1982-es adósságválság kezdete előtt rámutatott és a megoldásra konkrét javaslatokat tett (PP 54.) Ha ezeket figyelembe vették volna, akkor a fejlődő országok adósságállománya feltehetően nem emelkedett volna az 1967 évi 50 milliárd dollárról csaknem 2500 milliárdra 2000-ben.

A múlt hibáira való hivatkozással nem szándékunk a bizonyosság érzésébe ringatni magunkat. Inkább arra bátorítanak bennünket, hogy hasznosítsuk az értékes felismeréseket és jól használjuk fel az időt. Ezért számunkra fontos szembesülni a ténnyel, hogy mindnyájan az egy emberi család részei vagyunk. Egyike korunk legnagyobb kísértéseinek azt hinni, hogy az igazságsággal kapcsolatos problémákat egyszerűen félresöpörhetjük, mert azok feltételezhetően csak „másokat” érintenek. Ellent kell állnunk ennek a kísértésnek, tudatosítanunk kell közös felelősségünket. Vagy Izajás próféta szavaival élve: „Mossátok tisztára magatokat! Vigyétek el szemem elől gonosz tetteiteket! Ne tegyetek többé rosszat! Tanuljatok jót tenni. Törekedjetek igazságra, térítsétek jó útra az erőszakoskodót...! (Iz 1,16-17)

Fordította:

Broczky Beáta (4. fejezet),
Gájer László (1. fejezet),
Goják János (5. fejezet),
Ujházi Lóránd (2-3. fejezet)

Eredetivel egybevetette:

Prekovits András

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Iustitia et Pax Bizottsága
H-1053 Budapest, Papnövelde u. 7.
Tel.: +36 1 483 1947
Fax: +36 1 483 1948
E-mail: justitia@mail.inext.hu